

T I L L E G G
til
Slegten Bollmann i Bergen
med dens
tilknytning til andre bergenske slekter

Trykt som manuskript

1 9 3 3

Utarbeidet av
Skibsmegler Johan Henrik Bollmann

Rettelse:

Side 30, linje 11 nedenfra: 1910 les 1810.

T I L L E G G

til

Slegten Bollmann i Bergen

med dens

tilknytning til andre bergenske slechter

Trykt som manuskript

I 9 3 3

Utarbeidet av

Skibsmegler Johan Henrik Bollmann

Krausz & Lie Boktrykkeri, Bergen.

Innledning.

Da jeg i 1926 begynte å sammenarbeide mine optegnelser om slekten *Bollmann*, var det ikke med tanke på å la dem trykke. Min mening var kun å samle under ett og derved sikre for mine etterkommere det slekts-historiske materiale jeg delvis selv hadde skaffet mig og delvis satt inne med etter muntlige meddelelser fra min tante, *frk. Anne Bollmann*, og på grunnlag av oplysninger, som i årenes løp velvilligst var tilflytt mig fra mine venner, d'herrer dr. *Chr. Koren-Wiberg* og litterat *Adolph Berg*, der begge under sine bergenhisto-riske studier ved flere leiligheter hadde påtruffet medlemmer av slekten.

På denne bakgrunn tenkte jeg å ville gi en generell skildring av denne og dens historie uten å gå i detaljer — nærmest en privat fremstilling forbeholdt mig selv og mine nærmeste. Hadde jeg fra først av vært bestemt på å la arbeidet gå i trykken, vilde jeg visselig allerede da funnet det både ønskelig og nødvendig å legge det noget anderledes an samt å foreta mere inngående undersøkelser og gi emnet en mere omfattende gjennemarbeidelse. Dette blev imidlertid den gang ikke gjort. Da arbeidet var ferdig, og jeg falt for fristelsen å la det trykke, hadde jeg beklageligvis ikke tålmodighet lengere til å gå til en hel omarbeidelse, men i de år som siden er forløpet har jeg mange ganger angret på dette, og mere og mere modnedes tanken hos mig om atter å ta fatt inntil den nu er blitt til virkelighet.

De oplysninger som inneholdes i mitt første arbeide, har jeg her fullstendiggjort ved undersøkelser i arkiver og ved studium av slektsbøker og stamtavler etc., og det er resultatene herav jeg fremlegger i nærværende arbeide. Dette er derfor kun å anse som et supplement til «Slekten Bollmann i Bergen» og inneholder blott de ved undersøkelsene fremkomne nye data og nødvendige tilføielser, hvorfor begge arbeider må sammenholdes for å gi et helt og korrekt bilde av slekten og dens historie.

Foruten arkivene har mine kilder vært:
Dr. Koren-Wiberg: Det tyske Kontor i Bergen.
—«— Hanseaterne og Bergen.
Meddelelser fra herr L. Dircks ved Stadsarkivet i Bremen.
Sagen og Foss: Bergens Beskrivelse.
A. M. Wiesener: Dødsfald i Bergen 1765—1850.
Bergens Borgerbog 1550—1751 og 1752—1865.
Bergens historiske Forenings skrifter.
Norsk slektshistorisk Tidsskrift.
«Gamle Skien», meddelt ved byfoged, tidl. stortingsmann Ferslew.
B. Blom: Slægten Blom fra Tønsberg.
G. F. Heiberg: Slægten Heiberg.
Norman Eng: Slægten Norman.
Optegnelser af Familien Meltzers Stamfader i Norge.
Einar Qvale: Slægten Qvale fra Herod sogn.
Stamtavle over Legatfamilien Meyer etc. av W.

Ennvidere har jeg fra hr. fabrikkeier *Ernst Martin Bollmann*, Hoya pr. Bremen, og som ovenfor nevnt fra d'herrer dr. Koren-Wiberg og litterat Adolph Berg fått en rekke verdifulle oplysninger, for hvilke jeg frembærer min beste takk.

Sluttelig vil jeg nevne at mine undersøkelser for Bollmann-slektens ved-kommende har innskrenket sig til Johann Hinrich Bollmann (I)'s tyske avstamning og hans direkte etterkommere i Bergen. Andre bærere av navnet som i 1600—1700-årene bodde her, har jeg ikke befattet mig med, om enn det godt kan tenkes etter de fra Bremen foreliggende oplysninger at også de tilhørte vår slekt.

Hvor der i det følgende henvises til «Slegten Bollmann i Bergen», er dette angitt ved bokstavene S. B.

Bergen i januar 1933.

Johan Henrik Bollmann.

Slektens norske stamfar var som anført i S. B.

Johann Hinrich Bollmann (I).

Hans far igjen var *Joachim Bollmann* som i 1695 flyttet fra Hoya til Bremen, hvor han avla sin borgered den 18. juli samme år uten at det dog kan sees hvad hans bestilling var. Det har hittil heller ikke vært mulig med sikkerhet å finne ut hvem hans foreldre var, men etter hvad der med nogenlunde trygghet kan sluttet av foreliggende oplysninger skulde de være *Johann Hinrich Bollmann* og *hustru Magdalena* (slektsnavn ikke oppgitt).

M. h. t. den i innledningen til S. B. omtalte dr. *Justus Erich Bollmann* kan der neppe, etter hvad der videre foreligger, herske tvil om at også han tilhørte slekten. Der eksisterer imidlertid ingen *positive* oplysninger om denne fra lengere tilbake enn J. H. B. (I)'s far Joachim Bollmann, men for det første var også Justus Erich fra Hoya, og det kan vel vanskelig tenkes at der i en så liten by har levet to familier av samme navn, men uten enhver slektsforbindelse med hinanden, særlig når familiennavnet ikke var mere almindelig enn Bollmann, og for det annet bekreftes antagelsen også av meddelelser mottagne fra før nevnte fabrikkeier i Hoya, Ernst Martin Bollmann, hvis grandonkel dr. Bollmann var, samt av de slutninger, jeg selv har kunnet utdrage av disse, hvorefter bindeleddet mellom den gren av slekten hvortil han og dermed dr. Bollmann hører og den norske gren skulde være *Heinrich Wilhelm Bollmann*, borgermester i Hoya, f. 25. mai 1809, d. 7. november 1878 uten etterkommere, sønn av «*Bürger und Senator*» samme steds *Johann Heinrich Bollmann*, f. 19. september 1750, d. 12. oktober 1830.

Joachim B.'s hustru, med hvem han blev gift 23. mai 1697, het *Lucke Könemundt*, datter av *Christopher Könemundt* og *Lucke f. Protte*. De hadde 7 barn av hvilke Johann Hinrich var den eldste, nemlig:

1. *Johann Hinrich*, døpt 21. mars 1698.
2. *Lucretia*, døpt 11. juli 1699.
3. *Margretha*, døpt 13. mai 1701.
4. *Christopher Friedrich*, døpt 29. november 1703.
5. *Johan Georg*, døpt 29. januar 1706.
6. *Joachim*, døpt 4. januar 1710.
7. *Christopher Daniel*, døpt 10. april 1711.

Alle var døpt i St. Petri Dom i Bremen uten at fødselsdagene er angitt.

I dr. Koren-Wibergs verk: Det tyske Kontor i Bergen oplyses at i 1695 var en Christopher Könemundt handelsforvalter i Sølegården, og det er vel sannsynlig, at dette er den samme som i 1697 blev Joachim B.'s svigerfar og altså J. H. B. (I)'s morfar eller hvad der også kan tenkes henholdsvis svoger og onkel. Dette vil i så fall kunne gi en forklaring på hvorfor J. H. B. (I) som 17-årig gutt nettop drog til Bergen for å bryte sig en bane: Hans morfar eventuelt onkel måtte jo forutsettes ved siden av sin egen forretning dessuten å ha gode forbindelser blandt de andre derværende tyskere, hvorved det måtte falle ham lett å skaffe sin unge slektning en stilling ved Contoiret på Bryggen, hvad altså denne antageligvis har funnet det naturlig å benytte sig av.

Hvorledes nu enn dette forholder sig, så kom J. H. B. (I) til Bergen i 1715, blev 1. mars 1722 innskrevet som gesell i Sølegården, hvorved han betalte sine 4 mark dansk, var først i 1724 handelsforvalter i Finnegården, stue nr. 5, tok borgerskap som kjøbmann 16. november 1734, hvorved han «anviste Hinrich Meyer Albert's Attest og akkorderte Frihed efter anførte Forordning» *), var derefter 1738 handelsforvalter og senere egenhandler i Bredsgården og blev efter alt å dømme en meget ansett borger i byen.

Foruten hvad der allerede er nevnt i S. B. vil jeg i denne forbindelse henvise til dr. Koren-Wiberg's omtale av J. H. B. (I) i hans nettop utkomne verk: Hanseaterne og Bergen. Jeg tillater mig å citere fra side 227:

«Den mann, som i første linje tok op arbeidet for en nyorientering og skapte «Det Kontorske program» var den hanseatiske handelsforvalter og senere egenhandler og bergenske borger, Johann Hinrich Bollmann.»

---

*) Fredrik IV's forordning av 16. desember 1707 som fritok fremmede, der vilde nedsette sig i byene og ta borgerskap der for visse kommunale byrder og sikre dem en «moderat» behandling i skattemessig henseende.

Ved dette «program» sier Koren-Wiberg blev bl. a. grunnlaget lagt for den såkalte «Courant» eller årlige prisansettelse foran hvert stevne for inn- og utgående nordlandsvarer, som holdt sig i allfall til 1880—90-årene. Ennvidere fastsløges nødvendigheten av oprettholdelse av god disiplin og fast samarbeide mellom borgerstuene og de gjenværende hanseatiske stuer på Contoiret samt betydningen av et reelt varesortement og en god emballasje. For første gang nevnes her *oprettelsen av en børs* i Bergen, og de innledende skritt tas til sammes virkeligjørelse. I det hele gir «programmet» s utformning vidnesbyrd om, at den mann som i første rekke var primus motor under arbeidet dermed, må ha vært en mere enn almindelig vidtskuende personlighet med hvad vi i ordets beste betydning vil kalle et moderne syn på forretning og forretningsmoral. «Programmet» fikk da også ifølge Koren-Wiberg en meget stor betydning.

Hans medarbeider var Rostockeren *Johan Carbiner*, sekretær ved Contoiret 1731—1739, egenhandler i Engelsgårdens stue nr. 1 fra 1754, justitsråd og gift med den rike *Margretha Schrøder* i hennes annet ekteskap (første gang gift med *Henrich Meyer Albertsohn* av en innflyttet Bremerfamilie). Han var tillike en personlig venn av J. H. B. (I) som sammen med *Johan Reutz* var testamentvidne på hans 18. juni 1760 utfordigede testamente som *B. Bendixen* har gjort til gjenstand for en innstående behandling i Bergens historiske Forenings skrifter nr. 10. Han døde 16. juli 1769.

Da det Norske Contoir i 1754 blev oprettet valgtes J. H. B. (I) av de contoirske kjøbmenn enstemmig til medlem sammen med kjøbmennene *Hinrich Hespe* og *Georg Meyer* av den komité, som skulde gjennemgå Mariakirkens regnskaper i anledning opgjøret mellom borgerstuene og de gjenværende 4 hankestuer.

«Medhjelper» ved Contoiret utnevnt av magistraten var han fra 1754—1761 og «forstander» fra 1762 til sin død. I 1762 administrerte han dessuten den contoirske rett.

Han døde i begynnelsen av august 1763, ikke som i S. B. anført 1764, og blev begravet i Korskirken den 9. august «med alle Klokker og heel Skole», som der står i kirkeboken.

Hans eiendom nr. 15 i 22. Rode, nu endel av Øvregaten nr. 25, forblev i enkens og arvingenes eie inntil 1778, da den blev overtatt av den yngste sønn J. H. B. (II) som satt med den til sin død i 1794, da den ble solgt til lübeckeren *Johan Herman Turau*. Huset sees tydelig helt til venstre på arkitekt Reichborns kjente tegning av Tyskebryggen fra

midt i 1700-årene med endel av Øvregatens hus i bakgrunnen. Det var en toetasjes trebygning med gavl, langs hvis sydlige side en passasje førte inn til hagen, og et 2-etasjes bryggerhus, hvor der også var innredet et par værelser ovenpå. Hagen strakte sig videre oppover like til husene på Stølen og hadde i sin østlige ende det tradisjonelle lysthus.

Dr. Koren-Wiberg har på grunnlag av gamle grunnemålsforretninger og beskrivelser samt etter erindringen fra den tid eiendommen var i resid. kap. *David Christopher Frichs* besiddelse med vanlig elskverdighet rekonstruert den og utarbeidet fasadetegninger og grunnriss med forklarende tekst, som her inntas.

Johann Hinrich Bollmanns eiendom 22de rode nr. 15, senere Øvregaten nr. 25

1: Grunnplan av den samlede eiendom.

1. Stor trappe (med benker) til Øvregaten.
2. Fremgangen.
3. Trappe til 2nen etasje.
4. Spisestuen.
5. Fremstuen.
6. Kjøkkenet.
7. Spisekammer.
8. Inngang i Pothuset fra plassen.
9. Gårdspllassen.
10. Utrum.
11. Matbod.

12. Bryggerhus, vedbod m. m.
13. Utvendig trappeslutt.
14. Bakplass.
15. Have.
16. Lysthus.

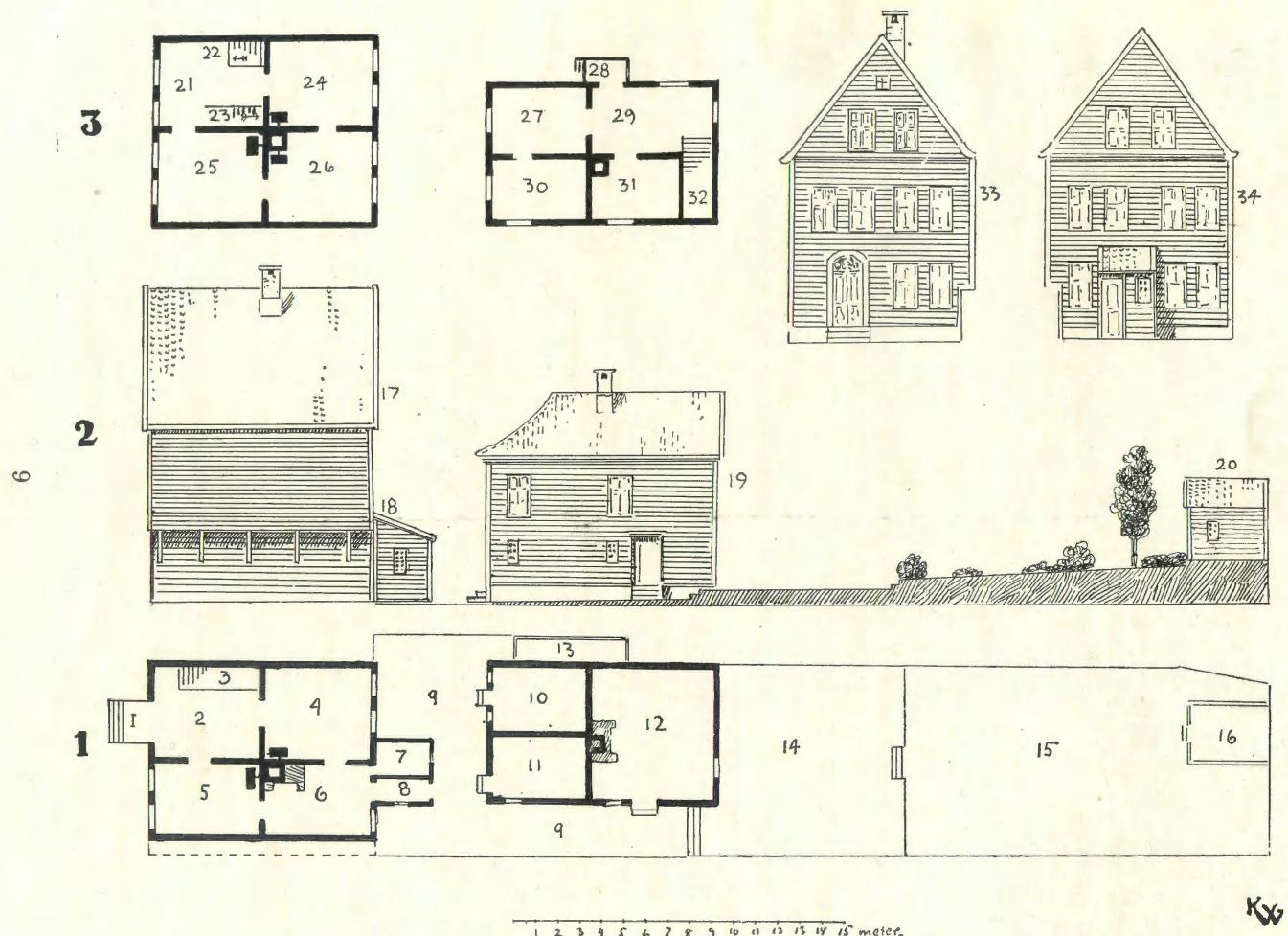
2: Lengderiss av den samlede eiendoms sydsida.

17. Fremhuset mot Øvregaten.
18. Bislag, før kalt stup og i 1700-årene pothus.
19. Bakhuset.
20. Lysthuset.

3: Grunnplan av 2. etasje og riss av fasade og bakside av fremhuset.

21. Gangen.
22. Nedgang til 1ste etasje.
23. Trappeopgang til loftets fremværelse og bakværelse.
24. Soveværelse.
25. Salen.
26. Soveværelse.

27. Strykeværelse, måskje tidligere et soveværelse.
28. Opgang fra den utvendige trappe.
29. Rulleloft.
30. «Mosjøen»s værelse.
31. Pikeværelse.
32. Opgang til loftet.
33. Fasaden mot Øvregaten.
34. Baksiden til gårdspllassen.

Johann Hinrich Bollmanns eiendom, 22de rode nr. 15, senere Øvregaten nr. 25

J. H. B. (I)'s hustru *Adelheyt* eller *Adelheid* (skrives også *Alhet*) var født *Hamecken* (*Hammecken*, *Hamken*), men det har hittil ikke vært mulig med bestemthet å finne ut hvem hennes foreldre var. Det er sikkert at hun ikke var datter av den *Ludolph Hamecken*, etter hvem den nu restaurerte stue i Finnegården (Det Hanseatiske museum) er opkalt, idet denne i sitt ekteskap med *Ahlet Eckhoff* foruten 3 sønner kun hadde én datter *Anna*, som blev gift med *Clamer Eberhardt Meltzer* fra Rödinghausen, egenhandler i Finnegården. All sannsynlighet taler derimot for, at hennes foreldre var *Johan Hamecken* fra Bremen, egenhandler i Leppens sjøstue i 1702 og samtidig handelsforvalter i Dramshusen, stue nr. 4, og hustru Margrethe f. Oldenburg, hvilke fikk copulationsbevilling til «at vies i huset» den 10. januar 1696. Blandt fadderne på Bollmann og hustrus førstefødte *Lucca* finnes således opført både *Margrethe Hamecken* og *Margrethe Elisabeth Oldenburg*, og da disse såvidt man kan slutte av navnene, neppe kan være andre enn Adelheid B.'s mor og mormor, turde beviset for hennes avstamning dermed være gitt. Enn ytterligere bestrykes dette ved at datter nr. 2 fikk navnet Margrethe Elisabeth, men ellers peker en gjennemgåelse av navnene på familiens faddere forøvrig også hen på at både Ludolph og Johan Hamecken samt Oldenburgs tilhørte en og samme familie.

J. H. B. (I) og Adelheyt Hamecken blev viet i Korskirken den 7. september 1734. De fikk i sitt ekteskap følgende barn:

1. *Lucca* (Lücke, Lykke), døpt 26. august 1735, opkalt etter sin farmor.
2. *Johan*, døpt 28. oktober 1736.
3. *Jocum* (Joachim), døpt 16. desember 1737, opkalt etter sin farfar.
4. *Margretha Elisabeth*, døpt 2. oktober 1739.
5. *Jocum*, døpt 20. november 1741.
6. *Johan Hinrich*, døpt 5. november 1745.

Av disse må nr. 2 og 3 være død som smågutter. Alle blev døpt i Korskirken.

Blandt fadderne finnes følgende mer eller mindre kjente Bergensnavn: *Margrethe Meyer*, *Margrethe Elisabeth Oldenburg*, *mdm. Jacob Oldenburgs*, *Philip Felgenhaver*, *Kassi Smed (Schmed)*, *Hans Jocum Jordan*, *Henrich Meyer Albertsohn*, *Sven Nielsen*, *Friederich Kramer*, *Georg Meyer*, *Catharina Erpecom*, *Valenthien Fasmer*, *Samuel Bugge*, *doctor Turch*, *Diedrich Haslop* og flere foruten en rekke av navnet Hamecken: *Margrethe*, *Ludolph*, *Anna*, *Johan*, *Beatha*, *Johanna*, *Henricha* og *Conradt*.

Datteren, *Margretha Elisabeth*, blev, som anført i S. B., gift med *Ehrenreich Hinrich Meyer* fra Bruunshöven, et lite sted 3 mil utenfor

Rostock. Han kom til Bergen 29. april 1752, blev først handelsforvalter i Bredsgården i 1757 og derefter egenhandler i Revelsgården i 1766. Han var ved sin død 84 år og blev likesom sin hustru begravet på St. Maria kirkegård.

Deres sønn, altså J. H. B. (I)'s dattersønn, *Johan Joachim (Jan Jocum) Meyer*, døpt 21. august 1772 i St. Maria kirke og begravet i Korskirken 21. september 1849, blev handelsforvalter hos faren i Revelsgården 1793 og egenhandler samme steds 1805. I sitt ekteskap med *Lydia Berntina Jordan*, f. 9. februar 1784, viet i Korskirken 11. februar 1805 av sogneprest Stuwitz, død 5. oktober 1853 og begravet på Korskirkegården, hvor man ennu kan se hennes og hennes manns gravtavle innfelt i kirke-muren, hadde han 20 barn, hvorav navnet *Tjue-Meyer*, som han vanligvis gikk under, og blev dermed stamfar til en tallrik slekt. Av de sønner som vokste op blev flere kjøbmenn på Bryggen, en av disse gikk senere over til å bli fiskeveier og en skibsmegler. Ennvidere blev en sønn prest og en landmann i Haus. Av slekter som ved dem blev inngiftet i Meyer-slekten kan nevnes: *Lootz, Wesenberg, Grip, Martens o. fl.*

Jan Jochums og Lydia Berntina's eldste barn var en datter, f. 1805, som blev opkalt etter sin farmor Margretha Elisabeth Bollmann. Hun blev 5. desember 1825 gift med kjøbmann *Ditlef Christian Reusch*, senere stadshauptmann og chef for borgervæbningen. Fra disse stammer den fremdeles her i Bergen eksisterende slekt *Reusch*. Andre døtre blev gift med representanter for slektene: *Blytt, Lange (Fjøsangerslekten), Jordan, Marstrander o. fl.*

Som det vil forståes lever der ennu tallrike efterkommere etter Ehrenreich Hinrich Meyer og Margretha Elisabeth Bollmann gjennem sonnen Jan Jocum og hustru Lydia Berntina Jordan. Et gjennemgående navn blandt slektens kvinnelige representanter har den hele tid vært og er fremdeles stammorens navn Margretha Elisabeth.

J. J. M. bodde på Øvregaten, nu huset nr. 11, hvor Elefantapoteket holder til.

J. H. B. (I)'s og Adelheyt Hameckens yngste sønn

Johan Hinrich Bollmann (II)

tok borgerskap som brygger i 1783, men er også benevnt kjøbmann. Det var han, der, som før nevnt, overtok foreldrenes hus på Øvregaten i 1778 og bodde der til sin død i 1794.

I «Adresseavisen» for 20. august 1781 står innrykket følgende aver-

tissement, der muligens kan gi et bidrag til forståelsen av hvad man nu for tiden vel vilde kalte familiens levestandard:

«Sidstleden Fredag er paa Veien fra Tonninggaard til Møllendahl tabt en engelsk *Ridepidske*, hvorfor Finderen gives en Douceur naar samme leveres til

Sr. Bolman paa Øvregaden.»

Hans hustru *Otie* (Otje, Oche, Ochie) *Wolding* var datter av undertollbetjent *Gunder Wolding* og var den yngste av 4 søskende:

1. *Lars Wolding*, skipper, gift 7. september 1775 med jfr. *Margareta Albertina Kramer*, der døde 9. september 1817, 73 år gml. Han førte i 1777 snau*) «Ingeborg Benedicte», 67 commercelæster, og i 1781—84 snau «Juditha Christiane», 39 commercelæster, der gikk i fart på Middelhavet, redere Hans Krohn, Rasmus Rolfsen o. fl.
2. *Ingeborre*, gift med *Jan Meyer*.
3. *Anna Margrethe*.
4. *Otie*.

Gunder Wolding døde i 1781.

I «Adresseavisen» henholdsvis 12. og 19. november s. å. har hans svigersønn J. H. B. (II), som ifølge arvingenes ønske blev beskikket som verge i stervboet, innrykket følgende avertissementer:

«Torsdagen den 22de i denne Maaned, Eftermiddagen Kl. 1 slæt, bliver efter min afdøde Værfader, Under-Toldbetient *Gunder Wolde*, foretaget offentlig Auktion over bemeldte hans Stervboes efterladte løse Effekter af adskillige Slags. Thi vilde Liebhaberne indfinde sig bemeldte Tid, da Conditionerne nærmere skal blive bekiedtgjorte.

Bergen den 10de Novembris 1781.

Johan Hinrich Bolmann
som Tilsynmand.

og

«Onsdagen den 28de i denne Maaned, Aftenen Kl. 5 slæt udi Herberget Altona, bliver Under-Toldbetient *Gunder Woldes* Stervboe tilhørende Vaanhus med sine tilliggende Herligheder, alt beliggende i Byens 13de Rode No. 20, ved offentlig Auktion opdraapt, og, om antagelig Bud skeer, til den Høistbydende bortsolgt, paa de

*) Oprinnelig betegnelsen på en eldre type mindre orlogsskib. Som handelsskib svaret typen nærmest til brig.

Conditioner, som nærmere paa Auktionsstedet skal vorde bekjendt-
gjorte.

Bergen den 17de Novembris 1781.

Johan Hinrich Bolmann
som Tilsynsmand.»

Huset, som var det senere Pundersmuget nr. 6 ved Markeveien (før branden 1916), blev solgt ved auksjonen til *Hans Petersen Fasmer* for 762 rdl.

Ved boets avslutning, som fant sted 10. mai 1782, falt der på sønnens part rbd. 94.2.8 sølvverdi og på hver av døtrene rbd. 47.1.4.

J. H. B. (II) og hustru hadde 6 barn:

1. *Adelhed* f. 22. april 1776. Døpt 26. april. Opkalt efter sin farmor.
2. *Anna Henriche* f. 12. august 1777, døpt 17. august.
3. *Margaretha Elisabeth* f. 19. november 1778, døpt 26. november, opkalt etter sin tante på farsiden.
4. *Johan Hinrich* f. 14. august 1782, døpt 20. august.
5. *Gunder Wolding* f. 12. november 1785, døpt 18. november, opkalt etter sin morfar.
6. *Joachim* f. 2. juni 1790, døpt 9. juni, opkalt efter sin onkel på far siden.

Alle blev døpt i Korskirken.

Blandt fadderne finnes følgende: *Margrethe Meyer*, *Anna Margrethe Wolding*, *Jacob Busch*, *Gunder Wolding*, *Hinrich Meyer*, *Elisabeth Jansen*, *Albert Hinrich Meyer*, *Gunder Eyde*, *Ingebor Mejers*, Jfr. *Anne Elisabeth Mejer*, *Jan Meyer Pütter*, *Ingebor Pütter*, *Henrich Jordan*, Jfr. *Anna Rieck*, *Jan Fasmer*, *Jan Diedr. Schleumer*, *Alida Meyer*, *Peter v. Tangen*, *Conrad Ameln*, *Agent Tornøe*, *Henrich Møller*, *Rasmus Rolfsen*.

Når der i S. B. er anført at et av barnene må være død i 1794—95 er dette ikke riktig. Det er derimot riktig at der ved J. H. B. (II)'s død var 6 uforsørgede barn, ennvidere at der ved hans enkes død 24. mai 1795 kun var 5 uforsørgede, idet det eldste Adelhed (Alida) samme år var gift, og endelig er det riktig at der ved den yngste sønn Joachim's død var 5 gjenlevende søskende (se nedenstående platevers) idet Gunder Wolding B. først døde i 1805.

Den eldste datter *Adelhed*, senere kalt *Alida*, blev den 5. mars 1795 i Korskirken viet til *Ignat (Ignatius) Ræmisich*, som var vinhandler og hadde sin forretning med vinstue i huset på hjørnet av Torvet og Vågsalmenning (nu Torvet nr. 1). Nedennevnte B. Børretzen hadde til deres

bryllup skrevet et: Brudevers til velædle Hr. Ignatius Ræmisch og dydædle Jfr. Alida Bollmann fra deres Ven B. B. Bergen 1795. Trykt hos R. Dahls Efterleverske.

De hadde en sønn Johan Ræmisch (sikkert opkalt efter sin morfar) der blev snekkersvenn og bodde i 11. Rode nr. 81. Han hadde en datter jfr. Alida Bollmann Ræmisch, der døde 28. april 1853 16 år gammel og blev begravet 3. mai på St. Jacobs kirkegård.

Alida Ræmisch avgikk ved døden 27. desember 1806 efter altså å ha vært gift i vel $11\frac{1}{2}$ år og ikke som i «Dødsfald i Bergen» anført i 13 år, hvorefter Ræmisch giftet sig igjen med søsteren, Anna Henriche. De blev «viet i huset» den 27. oktober 1807 og fikk i sitt ekteskap sønnen Mathias (S. B. side 13), f. 2. januar 1808, døpt 15. januar i Korskirken. De bodde da i 20. rode nr. 35. Faddere var bl. a. mdm. Ane Smith, Peter Lexau jr., Peter Staman og Detlov Martens.

Mathias Ræmisch blev gift med Jfr. Johanne G. Beyer, og deres sønn var Jacob Prom Ræmisch (S. B. 13), født 8. oktober 1836, døpt i Korskirken 6. november.

Den 3dje datter, Margaretha Elisabeth, blev 5. april 1808 gift med enkemann og stadsmegler Jacob Prom, f. juli 1761, død «af gigt» 17. november 1828 og begravet på Korskirkegården den 24. november. De bodde i huset nr. 27 i 20. rode, men enken flyttet senere til 15. rode nr. 11, Domkirvens sogn, og derefter til 17. rode nr. 25, hvor hun døde den 7. juni 1855, $76\frac{1}{2}$ år gammel. Hun blev begravet på Domkirkegården den 12. juni, og fra tåret blev der ringet med «mellemklokken». De hadde ingen barn, derimot hadde Jacob Prom i sitt første ekteskap med Jfr. Maren Ritscher 8 barn, hvorav 3 døde som ganske små — alle av kopper. (Proms egenhendige notater over fødsler og dødsfall i familien finnes blandt mine familiepapirer).

En bror av Jacob Prom var skibskaptein Paul Henrich Prom, gift med Ellen Breder, og boende i 20. rode nr. 18, senere hos skibscaptein Mortensen i Starvhusgaten, 17. rode nr. 67, samme steds hvor mine foreldre bodde som nygifte og hvor jeg blev født. Deres sønn Jacob Prom, f. 19. september 1831, hjemmedøpt 6. oktober s. å. og ført til kirken 29. februar 1832, blev den senere så bekjente og høit beundrede skuespiller. Hans tante var Margaretha Elisabeth P. f. Bollmann, som også blev hans gudmor.

J. H. B. (II) og Otie f. Woldings yngste barn var som før nevnt sønnene Gunder Wolding og Joachim, av hvilke den første døde 9. jan. 1805 i sitt 20. år og blev begravet på Korskirkegården. Den siste var født på «Mielde

Gaard» *) 2. juni 1790, blev den 9. juni som sine søskende døpt i Korskirken, men døde allerede den 28. desember 1799 «af den førhen i Bergen grasserende Halse-syge», antagelig difteri. «Adresseavisen» for 11. januar 1800 har følgende «Gravskrift» over ham forfattet av B. Børretzen:**)

Grusomme Død,
Du spotter med vort Haab i Tiden,
    Du røver vor Øienslyst,
Du drukner vor Fryd i bittere Taarer.
    Ynglingen fældes ved vor Side,
        Den raske Ungdom,
            den rosenfarvede Sundhed
kan ei imodstaa Din voldsomme Ødelæggelse.
Et sørgelig Bevis for denne Sandhed
    er det afsjælede Støv her hviler,
        den i Livet saa elskværdige
            Joachim Bollmann
fød den 2den Juni 1790 paa Mielde Gaard,
død den 28de December 1799 af den førhen
    i Bergen grasserende Halsesyge.
Fader- og moderløs
blev hans Tab fuldkommen erstattet
    ved deres inderlige Kiærlighed
        som
tilligemed hans 5 Sødkende og Slægt
    begræde Hans tidlige Skilsmisse,
        for dem kun den Trøst tilbage:
Ukjendt med Lastens Sorg og Møie
Hans frelseste Aand i Evighedens Land
nu skuer Gud, som troner i det Høie,
    hvis Salighed i Støv ei nydes kan.
Naar og til os den sidste Time møder
og Død og Grav og Evighed og Dom
bortvinker os fra Livets Usselheder
O! gid, som Han, vi skyldfri hisset kom!!!

*) Nedre Mjelde i Haus, som dengang eiedes av Johan Garman iflg. skjøte dat. 16. mars 1772 fra mdm. Engel Weiner, salig sorenskriver Hend. Garmans.

**) Bernt Berretzen var en meget benyttet leilighetspoet i datidens Bergen og utgav i 1794—1795 et ukeblad «Den snaksomme Bergenser». Han var lærer ved Christi Krybbes skole og døde i 1817 som sognepræst til Etne.

Den eldste av sønnene

Johan Hinrich Bollmann (III)

blev gift med *Marie Magdalena Grip*, f. 21. juli 1784. De blev «viet i huset» den 8. november 1809 og brylluppet stod på Møhlenpris (se side 17).

Hennes far var *Garlow Grip*, teologisk kandidat 17. juli 1777, personelkapellan i Nordalen 5. august 1778, res. kap. i Thingvold, søndre Throndhjems stift, 10. september 1783, sogneprest samme steds 31. juli 1795. Han var eldste sønn av *Rudolph Grip*, f. 1725, d. 1803, begravet 23. mars i Korskirken «under Stolene» og «med fuld Ceremoni og Lys i Kronerne», antagelig politisk flyktning fra Skottland, tobakksfabrikant og brennevinsbrenner i Bergen, i hans første ekteskap med *Marie Magdalena Henriksdatter Farnow*, 2nen og 3dje gang gift med *Catharina Johanne Klein* og enkemadame *Birgithe Robertsdatter Lockert*, siste f. i Tydalens i Nordland (første gang gift med en skibskaptein Petersen fra Holland), med hvilke han hadde henholdsvis 3 — 6 — 7 barn.

Garlow Grip var gift 2 ganger, først med *Birgitha Catharina Godskalk* og derefter, 1810, med *Ingeborg Sofie Iversen*, tidligere gift med *Mikal Vilhelm Kruse*, d. 1837. Han efterlot sig 4 barn: *Rudolph*, *Marie Magdalena*, *Lovise* og *Fredriche*, av hvilke de 2 sistnevnte døde ugift. Det er den her nevnte Lovise Grip, hvis stambok finnes trykt i Bergens offentlige Biblioteks julenummer 1927. Ved hennes død i 1823 tilfalt der ved skifte i sterboet hennes søstersønner *Johan Hinrich Bollmann (IV)* og *Garlov Bollmann* hver «en broders lod» med Spdlr. 45.38½ og datteren *Birgitha Cathrina Bollmann* «en søsters lod» med Spdl. 22.79¼. Tilsynsverge i boet var kjøbmann *Paul H. Berle*, gift med hennes tante *Jokumine Lorentia Grip*. Sønnen *Rudolph* var magasinformator i Bergen og hadde 4 barn, 2 sønner og 2 døtre, av hvilke den eldste datter, *Birgithe*, blev gift med *Johan Christopher Pelloth*. Denne var en til Bergen innflyttet tysker, f. i Ipsheim i Bayern 7. februar 1808, d. i Bergen 23. april 1866 og begravet på St. Markus kirkegård*). Han tok borgerskap som konditor her den 11. juli 1843 og drev foruten sitt konditori også hotellvirksomhet med festivitetslokale (den engang så kjente Pellothssal) og la grunnen til det etablissement, som senere blev det navnkundige Holdts Hotel, hjørnet av gamle Veiten og Logegaten, hvilken eiendom han kjøpte i 1845.

Den *Elisabeth Birgithe Grip* (S. B. side 19) som blev gift med *Peter*

*) «Markekirkegården».

Meier Monclair, var en tante av Marie Magdalena B., idet hun var datter, f. 1777, av stamfaren Rudolph Grip i hans tredje ekteskap og altså en halvsøster av Garlow G., Marie Magdalena B.'s far. Hun døde av brystsyke 12. desember 1834 og blev begravet fra hjemmet på Møhlenpris 19. desember 1834.

Monclair var av fransk avstamning og repslager. Han tok borgerskap i Bergen 5. juli 1804 som «Kiøbmand og Forelägger af Reberbanen på Møhlenpris», den senere Mohrs reperbane, hvor nu den vestre husrekke i Professor Hansteensgate går, og bodde i det store gamle hus med mansard-tak, som nu er Møhlenprisbakken 12. Det var her at J. H. B. (III) og hustrus bryllup blev «celebreret» hos hennes onkel *Herman Grip*, som også bodde der, 8. november 1809. Ennu i mine guttedager blev Møhlenprisbakken populært kalt Monclairbakken.

En halvbrod av G. G. og altså en onkel av M. M. B. var kjøbmann *Jochum Otto Grip*, f. 1781. Han tok borgerskap i Bergen 9. mai 1811, var 2 ganger gift og hadde i sitt første ekteskap med *frk. Anna Cathrine Olsen* bl. a. sønnen *Rolf Grip*, hvis sønn igjen var den kjente norsk-svenske minister i Washington *Anton Grip*. Denne var således min bestefar, J. H. B. (IV)'s tremenning.

J. H. B. (III) var, som nevnt i S. B., i årene 1805—1808 handelsforvalter hos *Daniel Wiese* i Svendsgården. Den under 28. desember 1804 i den anledning mellem dem oprettede kontrakt er så karakteristisk og betegnende for forholdene ved Contoiret og den tids opfatning at jeg ikke kan nekte mig fornøielsen av å hitsette den her.

Den lyder som følger:

Contract.

«Unter heutigem Dato ist zwischen Daniel Wiese als Principal und Johan Hendrich Bollmann als Handelsvorsteher folgende Dienstcontract geschlossen und eingegangen:

1: Es lässt sich gedachter Johan Hendrich Bollmann von Daniel Wiese die Handlung auf seiner am Contoir im Svens Garten liegenden Staven treulich und fleissig zu führen und zu verwalten, auf 4 nach einander folgenden Jahren, jedes Jahr am 31. December abgelaufen, annehmen, worbey er sich werbindlich macht, allen möglichen Fleiss zu haben auf die ihm anvertrauten Mitteln und Kaufmannswaaren mit mehrerem was Nahmen haben mag, zugleich ein fleissiges wachsahmes Auge auf die in Dienste seienden Leute zu haben, damit keine Verwahrlosung in eins oder anderes geschehe, auch frühe und spät wann's erfordert die Leute in Arbeit zu halten,

und für allen als ein ehrliebender Mensch fleissig auf das Anvertraute wachsam zu seyn.

2: Alle diejenigen contanten Gelder, Güter und Waaren, die mehrgedachter sein Principal ihm liefert oder hinführo liefern wird zu Betreibung des Handels und Fortsetzung desselben verbindet er sich einzige und allein zu seines Principals Besten und Vortheile zu gebrauchen und anzuwenden, dagegen nie keine Handlung für sich selbst, weder directe oder indirecte, wie es Nahmen haben mag während der Dienstjahren vorzunehmen oder ausführlich zu machen.

3: Soll er nichts von seinen eigenen Mittels oder Lohns in die Handlung stecken auch für jemanden in Caution gehen, keine contanten Gelder an jemand ausliefern, keine Waaren verfänden, und keine Gelder gegen Wechsel Obligation bey jemand aufnehmen.

4: Muss er sich so weit möglich vor Ausborg nach Nordland hüten und ohne sein Principals Concens an jemand einen Credit geben, dagegen alle Nordleute & Handlende ordentlich an die Hand zu gehen und so weit möglich gute Handelsleute suchen an Staven zu gewinnen, kurz alles anzuwenden was zum Nützen gerichen kann, dagegen alles meiden was schädlich seyn mag.

5: Ist er verbunden wegen Kauf und Verkauf der Waaren, wenn es nothwendig ist, sich mit seinem Principahl zu berathschlagen und dessen Bestimmung zu befolgen. Die Unterschrift so auf irgend eines Dokuments mit denen Nordleuten und in dessen Affairen geschieht, wird durch Johan Hendrich Bollmann mit seinem Principahls Nahmen unterzeichnet, wegen den übrigen mit Leuten in der Stadt triebenden Handeln aber unterzeichnet er seinen eigenen Nahmen. Keine Waaren darf verschifft werden ohne die Erlaubnis seines Principals, wann solches von ihm einwilligt wird.

6: Muss er sich während der Dienst Jahren in keine eheliche Verlobnisz einlassen.

7: Beim Schluss jedes Jahres an 31. December überliefert er seinem Principal eine ordentliche Rechnung, worinnen alle im Lager befindliche Waaren genau specificiret und nach den seien den Preisen berechnet sein muss, auch dabey die Nordfahrers mit Nahmen und Schulden zu specificieren, kurz nichts hinterhaltig

auszulassen, wie es auch Nahmen haben mag. Alles unterhändende Habende anvertrautes wird Casche gehalten, weder an Freunde oder anderen musset was vorgewiesen oder kund gemacht werden.

8: Nach Endigung oder Ausgehen vom Dienste verpflichtet er sich nie keine Nordfahrers oder sonstigen Handlende so am Staven gehandelt haben an sich selbsten oder an andere zu ziehen oder abspenstig zu machen, kurz in diesem so wohl als in allen anderen Fällen sich als ein ehrliebender Mensch zu verhalten, damit keiner Ursache haben mag folgende Einhalt dieser Contract sich über ihm zu beschweren, sondern in allen als ein «honet Ho'me» zu bezeigen, wogegen am jährlichen Lohn in die 2 ersten Jahren bestimmt ist 80 sage achtzig Reichsthaler und das 3te und 4te Jahr 100rd sage hundert Reichsthaler Dänisch Courant, welche ihm sämtlich von seinem Principal bey Ausgang der Dienste nach abgelegter Richtigkeit desselben ausweigerlich bezahlt wird. Nöthige Kleidung ist es ihm erlaubt sich machen zu lassen, doch nicht mehr als seines Standes gemäss während der Dienst Jahren zu gebrauchen erförderlich ist.

Urkundlich zur Vollziehung und Nachlebung alles bevorstehende wird dieser Contract eigenhändig unterzeichnet und approbiert und ein Abschrift davon mir Johan Hendrich Bollmann geliefert.»*)

Bergen d. 28. December 1804.

Daniel Wiese.   Johan Hendrich Bollmann.

«Ich Johan Hendrich Bollmann bezeuge hiemit dasz ich den Einhalt dieser Contract in allen acceptiere und approbiere um solchen in allen nachzuleben und zu erfüllen verbindlich zu seyn, und wann mein Herrn Principal vor oder nach verschlossener Dienste Jahren meiner corporlichen Eide abzulegen wegen meines Dienstes verlangen möchte so werde ich selbe willig abstatten und mich nie dessen Eide entschlagen.»

Bergen ut supra.

Johan Hendrich Bollmann.

Contracten blev «anvist» for Oldermannen og Forstanderne ved Contoiret den 11. januar 1805 og da påtegnet av *I. Zährend, I. Martens og Joh. Didr. Behrens.*

Den 1. februar 1809 blev den «incimieret til Udslettelse» og da påtegnet av *H. Kähler, A. D. Behrens, F. Bøschen og U. F. Busch.*

*) Contracten er i ortografi og ordvalg gjengitt i overensstemmelse med originalen.

Man vil av contracten forstå at det dengang ikke var fullt så lettvin som nu å tiltre en tjeneste og at en underordnets stilling i forhold til sin prinsipal ikke egentlig kan kalles misundelsesverdig.

J. H. B. (III) var, som allerede nevnt i S. B., senere «Specerie Handler». Forretningens art vil fremgå av følgende annonser i «Adresseavisen» nr. 31 og 47 for 1811:

Amerikansk hvid Sæbe, grøn ditto, hvide Bønner, grøn Thee, Kongothee, Thedeboe (?), Topsukker, løst ditto, fiin Kanel, Viinædike, rødt Lak m. m. sælges ved

Bollmann
Paa Korskirkealmendingen.

*

Bedste Sort fransk Brændeviin, dansk Korn ditto, Topsukker, løst ditto, 2de Sorter hvide Bønner, Risengryne, Perlegryne, hele Byggryne, grøn Thee, Kongothee og Thedeboe, rødt Lak, forskjellige Sorter Røgtobak, samt Bladetobak, fortrinlig god til Røgetobak, m. m. sælges til billige Priser ved

Bollmann
Paa Korskirkealmendingen.

*

Han og hans hustru hadde 3 barn:

1. *Johan Henrich*, f. 11. april 1810, døpt i Korskirken 27. april, opkalt efter sin farfar.
2. *Birgitha Catharina*, f. 26. august 1811, døpt i Korskirken 8. september, opkalt efter sin mormor.
3. *Garlov*, f. 20. november 1813, døpt i Korskirken 5. desember, opkalt etter sin morfar.

Av fadderne kan nevnes: Mdm. *Margaretha Elisabeth Prom*, f. Bollmann, *Peter Monclair*, *Paul Berle* (gift med M. M. B.'s tante *Jokumine Lorentia Grip*), *Hans Heinrich Harmens*, *Jacob Prom* (Stadsmægleren), *Phillip Sudmann*, *Thomas Toftegaard* (gift med M. M. B.'s tante *Maria Magdalena Grip*, f. 1762) m. fl. foruten en rekke av navnet Grip: *Barbro*, *Jørgen*, *Else*, *Lovise*, *Elen*, *Fredricha*.

Da J. H. B. (III) døde 15. april 1814 blev der skiftet i stervboet mellom enken og barnene, hvorved «efter Stervboenkens Bestemmelse» blev tillagt hvert av barnene rbkd. 122.4.» sølvverdi, som blev utlagt i huset nr. 29 i 21. rode. Til enken blev der da igjen rbkd. 211.5.15⁴/₁₅ sølvverdi, som blev utlagt for endel i huset og resten «udi Stervboets Krambovarer». Boet blev sluttet 22. juni 1814.

Allerede 1½ år efter, 17. oktober 1815, døde M. M. B. I «Adresseavisen» for 4. november s. å. finnes følgende sørgedikt:

*I Anledning af
Mad. Marie Magdalena Bollmanns Død.*

Tunge Sorg ved Savn af elsket Mage
Nagede Marias ømme Bryst,
Og med blide Samlivs korte Dage
Svandt for hende Livets bedste Lyst.

Kjærligt Blik fra taarefulde Øie
Sender hun til elsket Børn ned,
I det Haab at glemme Fortids Møie
Vil hun hegne om de Spædes Fred.

Troe sit Forsæt og sin Pligt hun bliver,
redelig ved Flid hun virker Gavn.
Lykke Gud til idel Idret giver
Og alt mindre føler hun sit Savn.

Men hun føler — ak! en navnløs Smerte,
Sygdom — og ved den sin Død hun seer.
Voldsomt rystes Ledemod og Hjerte,
Og den gode Moder er ei meer.

Kummers Taarer stridige nedrinder
Ved den Hytte, som i Stormen faldt,
Nogle mistede en huld Veninde,
Ak! men hendes Børn tabte alt.

Faderløse, moderløse Spæde,
Største Velfærds Tab I føle ei,
Eders Trøst — en Vennehaand skal lede
Svage Trin paa knudret farlig Vei.

Fader, Sødkende og hver, som sørge
Billigen ved unge Qvindes Grav,
Om Guds Raad I ei mismodig spørge,
Viis han tog, hvad naadefuld han gav.

Han med Trøst og Styrke her i Live
Signed' hendes Sorg opfyldte Sjel,
Og ved salig Død han vilde give
Hissett hendes Aand en bedre Deel.

*

Efter hennes død blev der igjen skiftet. Formuen viste da et nettobeløp av rbd. 12 488.4.4⁵/₉, hvorav der med fradrag av skifteomkostninger og avgifter blev et beløp av rbd. 11 999.1.13⁵/₉ til fordeling mellem de tre barn. Sønnene fikk hver rbd. 4799.4.5¹⁹/₄₅ og datteren «en Søsters Lod» = halvparten av en brors med rbd. 2399.5.2³²/₄₅, hvorfor der blev gitt utlegg dels i «Tollach Michelsens Ogblication stor rbd. 3750 N. V.» og dels «i Contanter hos Tilsynsværgen R. Grip». Boet blev sluttet 30. mai 1816. Den store økning i boets kapital fra skiftet i 1814 har delvis sin grunn deri at i første tilfelle er beløpet angitt i «sølv-verdi» medens det i 1816 er angitt i «navne-verdi», men den fulle forklaring kan dog dette ikke være — dertil er forskjellen for stor.

I fortegnelsen over de borgere på hvem der iflg. Storthingsbeslutning av 29. juni 1816 blev utlignet «Sølvskat» samme år ved oprettelsen av Norges Bank finnes under 16. rode nr. 25, det senere Walkendorfsgate 2 (før branden 1916)

Johan Bollmann ilignet 12½ sølvspeciedaler
Garlov Bollmann — 12½ —«—

Ialt blev der i Bergen utlignet 177 000 sølvspecier.

*

Den eldste av sønnene, min bestefar,

Johan Henrich Bollmann (IV)

blev som anført i S. B. opdraget hos *Claus Grip*, der var den yngste av stamfaren *Rudolph Grips* 16 barn, f. 14. mai 1785, og altså en onkel av Marie Magdalena B. og dermed en grandonkel av J. H. B. (IV). Han tok borgerskap som kjøbmann i Bergen 11. oktober 1810, men gjorde sig senere særlig kjent ved å dyrke op «Paddemyren» i Landås, som han derefter gav navnet «Mandsværket», et navn som gården har beholdt den dag idag. «Det nyttige Selskab» tildelte ham for dette fortjenstfulle arbeide sin sølvmedalje og beslutningen herom har følgende lydelse:

«18. Oktober 1826 holdtes Aarets Generalforsamling i «Det nyttige Selskab» og blev da tilkjendt følgende Præmie:

Herr Kjøbmand Claus Grip, Adjutant ved den kongelige Borgergarde i Bergen, for ved utrættelig Flid og Virksomhed af Udmarken paa *anden Mands Grund* at have opryddet og opdyrket den i Nærheden af Bergen nu værende betydelige Gaard: «Mandsværket» kaldet, Selskabets Sølvmedalje.»

(sign.) *Wollert Konow.*

Når jeg i S. B. har anført, at Claus Grip hadde *kjøpt* Padde myren, er dette feilaktig — han hadde kun forpaktet den. Den 7. februar 1824 er der tinglest «Forpagtningskontrakt fra Amtmand *Edvard Hagerup* til Claus Grip paa udstykket Udmark under Eiendommen Landaaas «Padde myren» kaldet, dateret 16. Oktober 1819 og 24. December 1823.»

Grip må dog ha eiet husene på gården, idet han den 29. august 1829 har utstedt en pantobligasjon til Konow & Co. stor 1700 sølvspecier med 1ste prioritet i «hans Huse paa Padde myren eller Mandsværket».

Ennvidere må han ved et par leiligheter ha optatt lån av min bestefars midler idet han i løpet av 1832 har utstedt 2 skjøter til ham på endel løsøre og effekter samt på avgrøden og det innhøstede korn. Der er likeledes oprettet en kontrakt mellem dem gående ut på at J. H. B. overdrages bruken av «Mandsværket» for 1 år.

Av min bestefars fortellinger fra sin barndom og ungdom fremgikk det at der på «Mandsværket» førtes et meget selskabelig og gjestfritt hus. Den 17. august var det Grip og frues bryllupsdag, og denne blev alltid feiret med en større festlighet, hvad der også vil fremgå av de to nedenfor refererte sanger, som jeg har funnet blandt min bestefars etterlatte papirer.

Det er underlig nu å lese disse gamle sanger, som ens slekt har sunget ved de festlige bord for over 100 år siden, og som gir et så levende inntrykk av tidens bergenske selskapelighet, hvor gemyttlighet og «bordets gleder» alltid inngikk en så herlig forbindelse. Og at man intet har manglet, kan vi være helt forvisset om! Den dengang så moderne fugleskytning var dertil innbefattet i programmet for naturligvis å gi deltagerne anledning til, når der var kjempet drabelig om «Fuglen på stang», å prise «Fuglekongen» med «Glas som vi fylde til Randen»!

Sangene er følgende:

I.
S A N G
*i Anledning af
Bryllupsdag og Barnedaab *)
Begge feirede paa een Dag
den 17. August 1823
hos Claus Grip.*

Mel.: For Norge, Kjæmpers Fødeland.

Et Mandomsværk paa Stort og Skjøndt
Os dette Sted fremviser;
Thi før en Sump, nu eviggrent
Hvert Aar sin Skaber priser;
Ja, alt paa store Sletter er
Kun nogle Aars Fortryllelser;
Et Mandomsværk paa Stort og Skjøndt
Os dette Sted fremviser.

Kun Spiritus hos Tomtens Mand**)
Et saadant Sted frembringer;
Thi derved hver en Jordbund han
til hurtig Grøde tvinger;
Derfor hans Aand vi prise vil,
og hvad fra Kjedlen lægges til;
Kun Spiritus hos Tomtens Mand
Et saadant Stort frembringer!

Nyd for Din Daad og Flid den Løn,
Mandsværket Dig kan give,
Det er Din førstefødte Søn
Der stedse bli'er i Live;
Og som vi haabe aldrig vil
Forglemme Faderen er til;
Nyd for Din Daad og Flid den Løn
Mandsværket Dig kan give!

---

*) Efter hvad der oplyses i sangen fikk gården den dag sitt navn.

**) Spiller hen på at Grip bl. a. var ølbrygger og hadde brennevinsbrenneri.

Selv Hymen under dette Tag
En Fest os minde byder;
Thi det er Parrets Bryllupsdag,
Hvorpaa os Daaben fryder;
Som Marken grøn i Liv og Lyst
De silde opnaae Ald'rens Høst.
Selv Hymen under dette Tag
En Fest os minde byder!!!

*

II.

S A N G

den 17. August 1826.

Mel.: Jag fattar ej Nöiat i konstigt System.

Skue trindt om o! Venner og Mandsværket staar
I stigende Flor for vort Øie;
Vor driftige Vært gjør alt hvad han formaar
Dets Skjønhed med Smag at forhøie,
Selv Glæden han ynder ved Fuglen paa Stang
Saa Echo fra Fjeldet gjenlyder;
En Bymand han giver en kongelig Rang
Saalænge man Aftenen nyder!

En Konge vi have i dette vort Lag
Skjøndt Folk han ei har at regjere,
Han blev dog vor Helt ved sit Skud denne Dag
Og derfor vi skylder ham *Are*;
Velan da o! Konge! Modtager vor Pris
Af Glas som vi fylde til Randen;
Om Kronen end tabes er intet Forliis
Tilbage dog hædret staar Manden.

End Dagen er ogsaa indviet til Fest;
To Brødre den hellig vil finde;
Ja Mindet opbyder, deltagende Gjæst
At signe hver Bro'er med sin Qvinde.
O! Måtte den Pagt indtil sildigste Aar
Med Fryd af de Fire erindres!
I Livets saamange forskjellige Kaar,
Sand Trøst dog hos Kjærlighed findes.

Og Myren fik ogsaa paa denne Dag Navn,
Et Navn til Leilædingens Ære;
Den prunker blandt Gaarde, den yder nu Gavn,
Om Mandsværk et Minde den være;
Hvert Aar den tiltage, som hidtil den har,
Og Bergen kan stoltelig sige:
Hvo, som den opdyrket en Søn af mig var,
Følg ham, hvo som kan i vort Rige!

*

Claus Grip fraflyttet Mandsværket i begynnelsen av 1845.

Der finnes ennu i hovedbygningen rester av fordums prækt og herlig-
het såsom vakkert listverk, vegg- og takdekorasjoner etc. Likeledes et
stort innrammet kart over gården med følgende tekst:

Situations-Chart

over

Gaarden

Mands-Værket

i Schjolds Skibrede, Bergens Stift, som Aar 1820
blev fra Udmark og øde Sump indhegnet, ryddet,
opdyrket og bebygget af

Kiøbmand Claus Grip.

Stædet var kaldet forhen Paddemyre, men blev
efter Rydning og Opdyrkning i Aaret 1823 den 17.
August navngivet

Mands-Værket.

Efter Forlangende af bemeldte Snr. Grip optaget
og forfattet af *A. K. Gjeele*, Dannebrogsmænd og
autoriseret Landmaaler i Bergens Stift 1823.

I det sydvest for hovedbygningen beliggende høidedrag kallet *Nons-klætten* er innhugget i fjellsiden et «Minde» hvorav tegning kan sees på
kartet. Jeg har forsøkt, riktignok helt overfladisk, å finne dette, men for-
gjeves, idet hele fjellsiden nu er dekket av mose og annen plantevækst.

Vedkommende min bestemors, *Petrike Margarethe, f. Kolderups*, slekt,
som jeg finner det hensiktsmessigst å behandle her under avsnittet om
hennes mann *J. H. B. (IV)*, har jeg til de i S. B. inneholdte oplysninger

herom kun å tilføie at hennes foreldre *Carl Fridrich Kolderup* og *Anne Marie, f. Berg*, ble viet i Korskirken 16. oktober 1814. Moren var datter av en skipper Berg, gift med en engelsk dame *Marie Huntington*. Faren var først gesel hos *Storjohan* og ble derefter pakhusforvalter på Tollboden. Hans foreldre igjen var skipper *Peter Marcus Kolderup* og hustru *Cathrine Margrethe Halven*, datter av kjøbmann *Christoffer Halven*. Hun døde på Zander Kaaes Stiftelse 2. april 1839, 76 år gammel, av alderdomsvakhet og ble gravet på Domkirkegården. De hadde 4 sønner: *Andreas, Gerdt, Christoffer Halven* og ovennevnte *Carl Fridrich*.

Skipper Kolderup (skrevet Colderup i de gamle skibslistene) førte i 1781 Galliase «*Anna Sophie Cathrine*», 36 commercelæster, der gikk i fart på Frankrike, og i 1788 chalup «*Anne Ide Cathrine*», begge av Bergen. Redere for den siste var *Georg Vedeler* og *Hofagent Jansen*. Kolderup tok borgerskap som skipper 12. juni 1781.

Den side 22 i Sleksboken nevnte bokker *Johan Christian Hess* var gift med en kusine av min bestemor, *Birgitha Marie Nielsen*, idet deres mødre var søskende. De blev viet i Korskirken 27. november 1831 i en alder av henholdsvis $19 \frac{1}{2}$ og $19 \frac{1}{4}$ år. Hess' far var bokker *Lorentz Hess*, som bodde i 15. rode nr. 98, og madam Hess' far bokkermester *Niels Christinus Arnoldussen*, gift med jomfru Berg, datter av ovennevnte skipper Berg. Madam Hess' pikenavn skulde altså rettelig vært Arnoldussen. Mine besteforeldre og Hess' var i en lang, lang årrække nærmeste naboer og omgikkes daglig. Madam Hess' mor, min bestemors tante, som da hun blev enke ernærte sig ved å arbeide forskjellige småting, som hun solgte til nordlendingene i Stevnen, gikk under navnet *Gidske-Faster* og etter henne er formodentlig min bestemors søster, frk. *Gidske Kolderup*, (S. B. side 24) f. 19. oktober 1824, d. 26. januar 1897, opkalt.

*

J. H. B. (III) og Marie Magdalena f. Grip's eneste datter, *Birgitha Catharina Bollmann* var født 26. august 1811 og døpt i Korskirken 8. september s. å. Opdraget i huset hos sin onkel og tante, den tidligere omtalte stadsmebler *Jacob Prom* og 2nen hustru *Margaretha Elisabeth, f. Bollmann* (side 14) kom hun alle dager å stå i et særlig nært forhold til familien Prom. Stadsmebleren blev jo hennes onkel og hans barn i første ekteskap på en måte hennes søskendebarn. Den eldste av disse var *Jacob Prom jr.*, om hvem farens notater over familiens forøkelse og avgang innholder følgende:

«1788 den 18. May som var en Søndag om Eftermiddagen Kl. 3½ slet velsignede Gud os med en Søn, som den paafølgende 24de May i Daaben blev kaldet efter sin Faders Fader Jacob. Faderne vare: Min Svigermoder Mad.me *Johanne Marie Salig Ritscher's* min Svigersøster Jomfru *Ingeborg Ritscher*, Herr *David Frich*, D'Herrer *Lyder W. Nicolaysen*, *Johan Tank*, *Clamer Meltzer* og min svoger *Andreas Ritscher.*»

Denne Jacob Prom jr., som var kjøbmann (i 1811 handelsforvalter i Kappen og i 1831 forpakter av stue nr. 1 i Enhjørningen) samt eier av gården Øvre Bleken, blev 31. oktober 1826 gift med *Elisabeth Margrethe Heiberg*, f. 26. april 1791, d. 11. februar 1879, datter av kjøbmann i Solegården *Peter Lexau Heiberg*, f. 1759, d. 1816, og *Fredrike Elisabeth Foswinckel*, f. 1761, d. 1818. Prom døde imidlertid allerede 7. april 1833 og enken blev derefter sittende med Øvre Bleken inntil den ved hennes død blev solgt til Bergens kommune for kr. 50 000.—. Hennes eiendom i byen, hvor hun bodde om vinteren, var der hvor det første Elephant Apothek fikk sitt lokale, det nordøstre hjørne av Øvregaten og Nicolaykirkealmenning.

Fru Prom blev begravet på Fredens Bolig, hvor hennes gravsten ennå kan sees. I levende liv gikk hun under navnet *tante Prom*, under hvilket hun var kjent av halve byen, og hos henne var det at frk. Birgitha Bollmann så å si hadde sitt annet hjem.

Den Jensenske familie (S. B. side 19), som også hørte til hennes nærmeste omgangskrets, var nær beslektet med Proms idet *Fritz* og *Bine Jensens* mor *Johanne Marie* var født Prom, stadsmebler Proms 4de barn, f. 23. desember 1793, opkalt etter sin mormor *Johanne Marie Ritscher*. Faren var kjøbmann *Jens Johan Jensen*, og foreldrene var viet i Korskirken 10. september 1817.

Fritz het egentlig Fredrik Nicolay, var født i Bergen 20. juni 1818, student med laud i 1837 og kand. theol. 1840. Han var den første som utkastet tanken om en national scene i Bergen og blev etterat Ole Bull hadde optatt og realisert idéen knyttet til denne som sceneinspektør i 1851. Dessuten var han under sitt ophold her et virksomt medlem av Bergens Haandværkerforening. Senere blev han prest i Bø i Vesterålen og deretter i Stegen, hvor han døde 1870. Stortingsmann for Nordlands amt i 1862—63 og på det overordentlige Storting i 1864.

*

J. H. B. (III) og Marie Magdalena f. Grips yngste barn var sønnen, sakfører *Garlov Bollmann*, f. 20. november 1813, døpt i Korskirken 5. desember s. å. og opkalt efter sin morfar, presten til Thingvold. Han døde i Skien 22. desember 1858 og blev begravet samme steds 29. desember. Fra hans virksomhet som edsvoren fullmektig hos sorenskriveren i Nedre Telemarken, dikteren *Conrad Nicolay Schwach*, foreligger fra denne følgende vidnesbyrd i brev dat. 10. august 1849 til *stiftamtmann Christie*:

«Imidlertid bestyres Embedet fremdeles af den ligesaa retskafne som dygtige og i Distriktet alment agtede Bollmann, som vel er blevet Sagfører i Nedenæs Amt, men som derfra vil faa Dispensation paa 1 Aar og imidlertid forbliver hos mig som edsvoren Fuldmægtig og Bestyrer af alle Embedets Pengeanliggender.»

Han kjøpte i 1855 den store gård «*Haven*»*) som dengang lå i Gjerpene straks utenfor Skiens bygrense, gårdsnr. 3, bruksnr. 9, av skyld 4.97, men som et halvt års tid før Bollmanns død blev hjemsøkt av en stor brand, hvorved husene brente ned og Bollmann led et stort tap. Denne ulykke bidrog i sterk grad til den økonomiske misere, som inntrådte, og det er sagt, at Bollmann, som i sin tid hadde vært en velstående mann, tok sin død av branden. Hans gjenlevende datter, frk. *Anna Sofie B.*, Oslo, fra hvem jeg har endel av disse oplysninger, forteller mig imidlertid, at hvis hennes far hadde fått leve tror hun sikkert, efter hvad der i sin tid er henne fortalt, at den økonomiske stilling igjen vilde ha rettet sig. «*Haven*» blev av hans bo i 1860 solgt til en *overkontrollør Andersen*, som igjen i 1864 solgte den til *sorenskriver Torstensen* (meddelt av byfoged fhv. stortingsmann Ferslew). Nu er gården delvis innlemmet i byen, og der er intet igjen av dens fordums herlighet. Under mitt opphold på Stortinget i 1929 var jeg en tur til Skien for hvis mulig å ta i øiesyn den eiendom, som engang hadde vært i vår slekts eie, men der er nu skjedd så store forandringer, at det kun er et meget svakt billede man kan danne sig av hvad «*Haven*» engang var.

Garlov B. og hustru Hanna, f. Aalborg, hadde en datter og to sønner. Datteren er den ovennevnte frk. *Anna Sofie B.* Hun blev efter sin mors

*) Garlov B.'s ennu gjenlevende datter forteller at der på gården var 9 hester, hvad der gir en målestokk for gården og bedriftens størrelse, men hvor stor besetningen ellers var erindrer hun ikke.

død i 1866 opdraget hos sin mormor *Karen Fredrikke Wilhelmine*, f. *Poppe*, f. 8. mars 1794, død i Skien ca. 80 år gammel, som efter sin første manns, lensmann Aalborgs død igjen blev gift med lensmann i Saude i Telemarken, *Hans Andreas Blom*, f. på gården Nordre Falkum mai 1806, død 30. juli 1838, av slekten Blom fra Tønsberg.

Denne Blom blev altså pleiefar til Hanna B. samt til dennes søster *Kaja Aalborg*, gift med *H. Müller* i Skien, og beskrives som et sjeldent til-talende og godt menneske og en kjærlig far for sine pleiedøtre. Fru Aalborg (Blom) skal også ha vært en mer enn almindelig elskverdig dame, men blev i sin alderdom helt døv.

Den yngste av Garlov B. og hustrus to sønner var opkalt etter morens pleiefar, Hans Blom.

*

Hermed er jeg ferdig med de supplerende opplysninger om min fars slekt og de til denne knyttede andre slekter og går nu over til å behandle min mors.

Min morfar, *Magnus Prøys*, er dels titulert kontorist, dels skolelærer og dels instituttbestyrer. Iflg. det minneskrift som blev utarbeidet av redaktør *Joh. Nordahl-Olsen* i anledning «Skipperenkekassen i Bergen»s 100-års jubileum 2. februar 1931 var Magnus Prøys kassens første bokholder og innehadde denne stilling i 3 år eller praktisk talt til sin død. Hvorvidt han samtidig var en av stifterne fremgår ikke av skriftet, men på den minnerefest, som blev avholdt i anledning jubileet blev han nevnt som en av disse og som medlem av kassens første direksjon.*)

Han blev 21. november 1810 gift i Glemminge med *Anne Sophie Schjoldborg*, som iflg. meddelelser i «Norsk slektshistorisk Tidsskrift», B. III, h. 1, s. 53, skulde være døpt i Tune 31. januar 1795, hvad der dog antagelig må være feil, da hun isåfall kun vilde vært vel 15 år da hun giftet sig.

Samtidig inngikk en bror av ham, kontorist *Samuel Christian Prøys*, f. 1779, d. 26. mai 1854, ekteskap med min mormors eldre søster *Margrethe Severine Schjoldborg*, døpt 4. august 1788 i Tune.

Schjoldborg-slekten skriver sig fra Skjoldborg sogn i Jylland og kom til Norge ved *Jens Paulsen Skjoldborg*, som innvandret til Arendal, hvor han døde den 25. januar 1773, 72 år gammel, som kjøbmann. Han var

---

*) Se «Morgenavisen»s referat 3. februar 1931.

gift med *Signe Christine Christensdatter Morsing*, begravet 18. januar 1774, 74 år gammel. Deres sønn var *Jacob Schjoldborg*, døpt 10. oktober 1741, gift i Fredrikstad 24. juli 1765 med *Margrethe Severine Lemmich* og deres sønn igjen var *Jens Schjoldborg*, døpt 16. juni 1776 i Fredrikstad, fullmektig ved Sande og Soli Bruk i Tune, senere eier av Kneple i Glemminge, d. 21. mai 1821 i Christiania, gift med men senere igjen skilt fra *Anne Elisabeth Wølner*, døpt 7. august 1766 i Land og død 25. september 1805 i Gran. Disse siste var min mormor, *Anne Sophie Prøys's* foreldre. De hadde ialt 6 barn, 2 sønner og 4 døtre, av hvilke siste ovennevnte *Margrethe Severine* var den eldste, dernæst kom min mormor, opkalt etter sin mormor (se nedenfor), så *Louise Augusta*, dåpen stafestet 22. desember 1797 i Tune, gift med sin fætter, *Gilles Lauritz Peter Wølner Bjalke*, 26. oktober 1810 i Gran, og som nr. 4 *Pauline Christine*, døpt 29. oktober 1799 i Glemminge og død 2. august 1868 i Porsgrunn, gift med kjøbmann *Ole Arnesen* der. Brødrene var: *Otto Lemmich*, captein og tollkasserer i Christianssund N., død 23. oktober 1860, gift med jfr. *Maren Greve*, og *Bernt Anker*, død på sjøen, hvilke altså blev onklar til min mor og hennes søskende. Adjunkt Prøys, onkel Otto (S. B. side 33) har sitt navn etter den eldste av dem.

Adjunkt Prøys' hustru, *Margrethe Severine Bjalke* (tante Grethe, S. B. side 33) var datter av ovennevnte *Gilles L. P. W. Bjalke*, gift med sitt søskendebarn *Louise Augusta Schjoldborg*, idet deres mødre henholdsvis *Benedicte Christine Wølner*, f. 26. november 1767, d. 19. mars 1846, og ovennevnte *Anne Elisabeth Wølner* var søstre, døtre av foged i Valdres *Gilles Wølner* og *Anne Sophie Dorph*.

Hun var født 18. desember 1826, blev opkalt etter sin oldemor (morfars mor) *Margrethe Severine Lemmich* og blev d. 27. juli 1853, gift i Gran med *Otto Lemmich Prøys*, f. 27. oktober 1825 i Christiania, der var hennes fætter, idet deres mødre *Louise Augusta Schjoldborg* og *Anne Sophie Schjoldborg* var søstre (se ovenfor). Hun hadde 5 søskende av hvilke kan nevnes *Cornelius Bjalke*, f. 22. juni 1823, kasserer ved tukthuset i Christiania, d. 11. mars 1895, og *Bernt Anker Bjalke*, f. 19. februar 1828, grosserer i Christiania, d. 24. februar 1900.

Adj. Prøys og hustru hadde foruten de i S. B. nevnte 4 barn nok en datter *Astrid*, som imidlertid kun blev $\frac{1}{4}$ år gammel. Hun var den førstefødte av søskendene, døde d. 30. september 1854 og blev begravet på Domkirkegården 5. oktober. Faren titulertes den gang «student Otto L. Preus» og familien bodde i 18. rode nr. 14.

Den Bjelkeslekt, som fru adj. Prøys tilhørte, stammer fra en kjøbmann i Fredrikstad, *John Olsen Bjelke*, der hadde 2 sønner, *Cornelius* og *John*, av hvilke den første var fru Prøys' farfar, døpt i Fredrikstad 19. september 1756, først «skriverkarl» hos foged Wølner, derefter materialforvalter ved Holmens Værft i Kjøbenhavn og tilslutt lensmann i Gran, hvor han bodde på gården Hvinden og døde 23. januar 1822, gift med ovennevnte Benedicte Christine Wølner. Han hadde med henne 6 barn, av hvilke Gilles var den eldste og fulgte sin far som lensmann i Gran.

Den øverst på side 32 i S. B. omtalte *enkefru Sejelstad* var den yngste av Gilles Bjelkes søkende, f. 24. august 1810, og altså tante til fru adj. Prøys. Hennes pikenavn var *Karen Sophie Sommerfeldt Bjelke*. Hun blev gift med bureaucchef *Christian Hannibal Sejelstad*, en lensmannssønn fra Gausdal.

*

Tilslutt endel meddelelser om min første hustrus slekt samt nogen data fra årene etter 1926, da S. B. blev trykt, og om vår slekts siste generasjoner.

Min første hustru, *Anna Petrine Qvale's* far, *Petter Christian Qvale*, var født 24. desember 1831 og døde 24. oktober 1906. Han var sønn av doktor *Andreas Christian Qvale*, f. 11. april 1804, død i Tromsø 12. juli 1845, og hustru *Barbro Iversdatter*, f. 12. mars 1809, d. 7. mars 1881.

Hennes mor var *Christiane Charlotte Tønder*, f. 15. oktober 1842, gift 30. september 1868 og død 9. mars 1924, datter av handelsmann på Rørøy, S. Helgeland, *Peder Tønder*, f. 1. november 1813, d. 29. november 1896, og *Anna Birgitte Christensen* fra Næsna, f. 13. oktober 1813, d. 7. november 1887.

Hennes søkende var:

1. *Andreas Christian Qvale*, f. 24. juli 1869, nu i Portland, Oregon. Ugift.
2. *Peder Tønder Qvale*, f. 4. februar 1874, d. 29. mars 1891.
3. *Charlotte Therese Qvale*, f. 1. juli 1877, gift 15. septbr. 1916 med *Jens Winther*, poståpner og forretningsfører i Rørøy, sønn av lærer *Joh. Fr. Winther*, Vega, og hustru *Louise*, f. *Johnsen*.
4. *Christian Adolf Qvale*, f. 29. november 1879, forretningsmann på Kirkøy, Vega, gift 4. april 1908 med *Sofie Ohlaug*, f. i Stjørdalen 12. juni 1882, datter av gårdbruker og forvalter *Johan Ohlaug* og

hustru *Anne*. 2 døtre: *Christiane*, f. 23. oktober 1908 og *Anne*, f. 7. juni 1911.

Morfaren, Peder Tønder's eiendom Rørøy var et av Nordlands største og mest kjente handelssteder i forrige århundres siste halvdel. Foruten handelsstedet med 3 våningshus, stor butikkbygning, trankokeri og pakkboder, eiet han dertil stort jordegods, således en større del av Vega, der blev endog sagt den største del, samt flere gårder i Velfjorden. Selv Rørøy gård hadde i 90-årene en besetning på over 30 kuer og 4—5 hester, den drev han og senere hans datter, fru Qvale, selv, medens de øvrige gårder var pakket bort, som regel mot en bagatellmessig avgift. Han var en stort anlagt mann og overordentlig avholdt av hele befolkningen, blandt hvem han gikk under navn av «Faderen», et navn han førøvrig var kjent under endogså utenfor Vega, ja som selv kapteinene på ruteskibene som anløp Rørøy benyttet sig av i omtale og tiltale. Han stod i nær forretningsforbindelse med Bergen og var en personlig venn av flere av datidens mest fremstående Bergenskjøbmenn, som *C. Sundt, Christopher v. Tangen* o. fl. Også med min far drev han forretning.

Efter hans død gikk Rørøy over i datteren, fru Qvales eie, idet hun var eneste arving (en sønn var tidligere avgått ved døden), men det varte ikke mange år, så måtte også dette sted dele skjebne med så mange av de andre store handelssteder i Nordlandsleden. De endrede kommunikasjoner og derav følgende totale omlegning av hele det nordlandske forretningsliv tok grunnen bort for deres eksistensberettigelse — forretningen og eiendommen måtte til slutt selges med den følge at både jordegodset og handelsstedet gikk ut av familien og over på fremmede hender.

Rørøyen hadde oprinnelig vært i Qvaleslektens besiddelse, idet stedet den 13. september 1800 av *Peder Nicolaysen Gregers'* stervbo blev solgt ved auksjon i Bergen til *Philip Jacob Qvale*. Ved fru Qvales overtagelse av eiendommen i 1896 kom den altså igjen for en kort tid i denne slekts eie.

*

Frk. *Anne Marie Kolderup Bollmann* (tante *Anne*, S. B. s. 27) døde 15. desember 1928, 79 år gammel. Hun blev begravet på vårt familiegravsted på Haukeland 19de s. md.

Alf Prøys (S. B. s. 33) døde på Haukelands sykehus 19. juli 1931 og blev bisatt på Møllendal 23. s. md.

Fru Astrid Lund, f. Prøys, hans søster, døde i Horten den 27. desember 1932 og blev begravet samme steds den 31te.

Margareth Andersen og Josefine Pfeffer, våre pleiedøtre (S. B. s. 40, 41), blev den 5. desbr. 1926 konfirmert i Årstadkirken ved sogneprest *Georg Madsen*. Den første er fra 1. april 1932 sykepleierske — elev ved Haukeland sykehus, den annen er siden 16. oktober 1928 ansatt i Bergens Kreditbank.

Margareth Andersens søskende er følgende (se S. B. side 40):

1. *Olga Andrea*, f. 4. januar 1901, gift med *Marius Johan Kaarstad*, f. 16. desember 1899. De har 2 sønner: *Kjell Johan Kaarstad*, f. 11. februar 1926, *Curt Anthon*, f. 17. oktober 1927.
2. *Anthon Ingvald*, f. 17. september 1904.
3. *Haakon Andreas*, f. 13. juni 1906.

*

Annas Bollmann (VII) [S. B. s. 43] blev 17. oktober 1930 beskikket som kaptein og kompanichef for 17. kompani, 9. regiment.

Ole Ragnvald Bollmann, ovennevnte Annas Bollmann og *Emmeli*, f. *Espenak's* (S. B. s. 43) 3dje barn blev født 7. november 1928 og døpt i Domkirkens sakristi 25. mars 1929, opkalt etter sin morfar (S. B. s. 43). Dåpen blev forrettet av sogneprest til Rosendal, *Ole Weibust*, der er en slekting av Emmelin og venn av Annas. Faddere var foruten moren, der selv bar gutten: Frk. *Sofie Bollmann*, fru *Johanne Sverdrup*, f. Harmens, hr. *Harald Sverdrup*, kjøbmann og væreier, og sogneprest Weibust.

Ole Ragnvald er foreløpig slektens siste skudd.

*

Hvad min egen person anbelanger, skal kun anføres at jeg 17. oktober 1927 blev valgt til stortingsmann for Bergen for perioden 1928—1930, representerende høire og frisinnede venstre. De øvrige representanter blev dispasjør *Henrik Ameln* og *Joh. Ludw. Mowinckel* samt en socialist og en kommunist. På Tinget var jeg medlem av post- og telegrafkomiteen, ordfører bl. a. for postbudgettet og de 2 siste år komiteens næstformann (formann var en mangeårig arbeiderrepresentant).

Den 23. oktober 1930 blev jeg av formannskapet valgt som dets representant i styret for musikkenselskapet «Harmonien».

Den 23. januar 1931 blev jeg tildelt det tyske Røde Kors hederstege.

Forøvrig er jeg fremdeles medlem av styret i en rekke institusjoner av forretningsmessig, social og kulturell art.

Navne-register

Slektens Bollmann betegnet med I — Tillegg til slektens Bollmann betegnet med II

A.

Aalborg, Christen I 20.
—«— Hanna I 20.
—«— Kaja II 30.
Ahlers, skipper I 6.
Albertsohn, Henrich Meyer II 6, 7, 10.
Amelin, Conrad II 13.
—«— Henrik I 42 — II 34.
Andahl, Divert I 33.
Andersen, overkontrollør II 29.
—«— Anthon I 40 — II 34.
—«— Caroline Danhilda I 39.
—«— Elisabeth I 40.
—«— Haakon I 40, II 34.
—«— Ingeborg Marie, f. Paulsen
I 39.
—«— Ingvald Bernhard I 39.
—«— Margareth I 40, 41 — II 34.
—«— Ole I 39.
—«— Olga Andrea II 34.
Arnesen, Ole II 31.
Arnoldussen, Nils Chrispinus II 27.

B.

Barring, Bankhuset, I 4.
Behrens, A. D. II 19.
—«— Joh. Didr. II 19.
Bendixen, B. II 7.
Berg, Ad. I 5, 18 — II 3, 4.
Berle, Paul H. II 16, 20.
Beyer I 13.

Bjelke, Bernt Anker II 31.
—«— Cornelius II 31, 32.
—«— Gilles L. P. W. II 31.
—«— John II 32.
—«— John Olsen II 32.
—«— Karen Sophie II 32.
—«— Margrethe Severine I 33, II 31.
Blom, Hans Andreas II 30.
Blytt, slekten II 11.
Boellmann, Jan I 3.
Bolivar, Simon I 4.
Bollmann, Adelheyt, f. Hamecken, I 8
— II 10, 11.
—«— Albert I 6.
—«— Alida (Adelhed) I 11 —
II 13, 14.
—«— Amalie I 3.
—«— Anna Margrethe I 2, 44.
—«— Anna Sofie I 1, 20 — II 29.
—«— Annas I 39, 43 — II 34.
—«— Anna Henriche I 11 —
II 13, 14.
—«— Anne Marie K. I 5, 13, 15, 20
og videre — II 3, 33.
—«— Anne Sofie Prøys I 34 og føl-
gende — II 34.
—«— Birgitha Catharina I 19 og
følgende — II 16, 20, 27, 28.
—«— Carl I 26.
—«— Christopher Daniel II 6.
—«— Christopher Friedrich II 6.
—«— Claus D. Grip I 26.
—«— E. og L. I 4.
—«— Emmelin, f. Espenak II 34.
—«— Ernst Martin II 4, 5.

Bollmann, Fredrik Wilhelm I 21.
—«— Garlov I 19, 20 — II 16, 20,
22, 29, 30.
—«— Georg Martin I 3.
—«— Gunder Wolding II 13, 14.
—«— Hanna, f. Aalborg, II 29.
—«— Hans Blom I 21.
—«— Heinrich Wilhelm II 5.
—«— Jan Berg I 26.
—«— Joachim I 6, 9, 11 — II 5, 6,
10, 13, 14, 15.
—«— Johan Georg II 6.
—«— Johan Hinrich, senator, II 5.
—«— Johann Hinrich II 5.
—«— Johann Hinrich (I) I 3, 6 og
følgende — II 5, 6, 7, 11.
—«— Johann Hinrich (II) I 9, 11
— II 7, 10, 11, 12, 13.
—«— Johan Henrich (III) I 11, 14
og følgende — II 13, 14, 16,
17, 19, 20, 27, 28.
—«— Johan Henrich (IV) I 19, 21,
22, 25 — II 16, 17, 20, 22, 23.
—«— Johan Henrik (V) I 26 og føl-
gende, 42.
—«— Johan Henrik (VI) I 34 og
følgende, 41. — II 34.
—«— Johan Henrik (VIII) I 2, 44.
—«— Justus Erich I 3, 4, 6 — II 5.
—«— Lucke (Lucca) I 9, 11 — II 10.
—«— Lucretia II 6.
—«— Magdalena II 5.
—«— Maren Jensine, f. Prøys, I 29,
31 og følgende, 42.
—«— Maren Jensine I 34.
—«— Margaretha Elisabeth I 9, 11,
14 — II 10, 11, 13.
—«— Margretha II 6.
—«— Marie Magdalena I 14, 17 og
følgende — II 16, 17, 20,
27, 29.
—«— Martin I 6.
—«— Oche (Otie) Wolding (Wolle)
I 11 — II 14.
—«— Ole Ragnvald II 34.
—«— Petrike Margarethe I 22, 25,
34 — II 26.

Bolman, Bernt Jansen I 3.
—«— Hans I 3.
—«— Lyer I 3.
—«— Windeler I 3.
Bolmand, Dirich I 3.
Bonge, Kalosche-, I 30.
Breder, Ellen II 14.
Brun, Christen I 17.
Bull, Daniel I 38.
Bugge, Samuel II 10.
Bull, Ole II 28.
Busch, Jacob II 13.
—«— U. F. II 19.
Børretzen, Bernt II 13, 15.
Bøschen, F. II 19.

C.
Carbiner, Johan II 7.
Christensen, Anna Birgitte II 32.
Christensen, Jacob I 38.
Christie, stiftamtmann, II 29.

D.
Dahls Enke, R. I 15.
Dircks, L. II 4.
Dorph, Anne Sophie II 31.

E.
Eckhof, Ahlet II 10.
Erpecom, Catharina II 10.
Espenak, Emmelin I 43.
—«— Margaret Annie, f. Porter,
I 43.
—«— Ole Ragnvald I 43.
Eyde, Gunder II 13.

F.
Farnow, Maria Magdalena II 16.
Fasmer, Hans Petersen II 13.
—«— Jan II 13.
—«— Valentien II 10.
Felgenhaver, Philip II 10.
Ferslew, byfoged, II 4, 29.
Foswinckel, Fredrike Elisabeth II 28.
Frich, David II 28.
—«— David Christopher, res. kap.,
I 8, II 8.

G.

Garman, Johan II 15.
 —«— Engel Weiner, Hendrich Gar-
     mans enke, II 15.
 —«— Fr., skuespiller, I 22.
 Gerdes, Hinrich Meyer I 8.
 Gjelle, A. K. II 26.
 Godskalk, Birgitha Catharina II 16.
 Gregers, Peder Nicolaysen II 33.
 Greve, Maren II 31.
 Grieg, pastor, I 26.
 Grip, Anton II 17.
 —«— Barbro II 20.
 —«— Birgitha Catharina, f. God-
     skalk, I 15.
 —«— Birgithe I 19 — II 16.
 —«— Claus I 21 — II 22, 23, 24, 26.
 —«— Elen II 20.
 —«— Elisabeth Birgithe I 19, II 16.
 —«— Else II 20.
 —«— Fredriche II 16, 20.
 —«— Garlov I 15 — II 16, 17.
 —«— Herman II 17.
 —«— Jochum Otto II 17.
 —«— Jochumine Lorentia II 16, 20.
 —«— Jørgen II 20.
 —«— Lovise II 16, 20.
 —«— Marie Magdalena I 15, 16, 20.
 —«— Rolf II 17.
 —«— Rudolph I 19 — II 16, 17, 20.
 —«— slekten, II 11.

H.

Hagerup, Edvard, stiftamtmann II 23.
 Halven, Cathrine Margrete II 27.
 —«— Christopher II 27.
 Hamecken, Anna II 10.
 —«— Beatha II 10.
 —«— Conradt II 10.
 —«— Henricha II 10.
 —«— Johan I 8 — II 10.
 —«— Johanna II 10.
 —«— Ludolph II 10.
 —«— Margrethe II 10.
 Handberg, o.r.sakf., I 32.
 —«— Aagot I 32.
 —«— Magnhild I 32.

Harloff & Bøe I 38.

Harloff, Hans I 28.
 —«— Wilhelm I 28.
 Harmens, Hans Heinrich II 20.
 —«— Georg I 35.
 —«— Gertrude, f. Krohn, I 35.
 —«— Johan Cordt I 35, 36, 38.
 —«— Marie, f. Kooter, I 35, 36.
 Haslop, Diedrich II 10.
 Hauge, Johan I 26.
 Heiberg, Elisabeth Margrethe II 28.
 —«— Peter Lexau II 28.
 Hespe, Hinrich II 7.
 Hess, Johan Christian I 22 — II 27.
 —«— Lorentz II 27.
 Hesselmann I 20.
 Holwech, frøknene, I 37.
 Huntington, Marie II 27.

I.

Iversdatter, Barbro II 32.
 Iversen, Ingeborg Sofie II 16.
 Iversen, Ole C., domprost, I 44.

J.

Jansen, hofagent, II 27.
 —«— Elisabeth II 13.
 Jefferson, president, I 4.
 Jensen, Bine I 19 — II 28.
 —«— Fritz I 19, 20 — II 28.
 —«— Jens Johan II 28.
 —«— Johanne Marie, f. Prom, II 28.
 Johannessen, A. S., kjøbmann, I 27.
 —«— Helge I 28.
 Jordan, Hans Jocum II 10.
 —«— Henrich II 13.
 —«— Lydia Berntine I 9 — II 11.
 —«— Margaretha Elisabeth I 9.
 —«— slekten II 11.
 Jæger, Birgitte I 34 og følgende.
 Jørgensen, lensmann, I 26.

K.

Kaarstad, Curt Anthon II 34.
 —«— Kjell Johan II 34.

Kaarstad, Marius I 40 — II 34.
—«— Olga, f. Andersen, I 40.
Kaland, Hjørdis, f. Harmens, I 36.
—«— Moritz I 36.
Kapp, Friedrich I 4, 6.
Klein, Catharina Johanne II 16.
Kolderup, Andreas II 27.
—«— Anna I 25.
—«— Anne Marie, f. Berg, I 23 — II 27.
—«— Bertha, f. Tvedt, I 24.
—«— Carl (Karl) Fredrik I 23, 24, 25, 26 — II 27.
—«— Christopher Halven II 27.
—«— Didrikke (Rikke) f. Behrens, I 24.
—«— Gerdt II 27.
—«— Gidske Marie I 24 — II 27.
—«— Hildur I 24.
—«— Johan (Jan) B., lensmann, I 22, 23, 26, 29.
—«— Mine, f. Olsen, I 25.
—«— Minka, f. Behrens, I 24.
—«— Nils Chrispinus I 24.
—«— Peter Marcus, skipper, II 27.
—«— Peter Markus, kjøbmann, I 24, 27.
—«— Petrikke Margarethe I 23 — II 26.
—«— Thomas I 24.
Kooter, Jacob Blaauw I 36.
—«— Marie, f. Balchen, I 36.
Konow, Wollert, Consul, II 23.
Koren-Wiberg, Chr. I 5, 8, 15 — II 3, 4, 6, 8.
Kramer, Friedrich II 10.
—«— Margaretha Albertina II 12.
Krohn, Hans II 12.
Kruse, Mikal Vilhelm II 16.
Krüger, Joachim I 26.
Kähler, H. II 19.
Könemundt, Christopher II 5, 6.
—«— Lucke, f. Protte, II 5.
—«— Lucke II 5.

L.

LaFayette, general, I 4.
Lange, slekten, II 11.
Lemmich, Margrethe Severine II 31.
Lexau jr., Peter II 14.
Lockert, Birgithe II 16.
Lootz, slekten II 11.
Lund, Astrid, f. Prøys, II 33.

M.

Madsen, Georg, pastor, II 34.
Martens, slekten II 11.
—«— D. I 18.
—«— Detlov II 14.
—«— I, II 19.
Marstrander, slekten, II 11.
Matthiessen, fru fabrikkeier, I 13.
Meltzer, Clamer Eberhardt II 10, 28.
Meyer, Albert Hinrich II 13.
—«— Alida II 13.
—«— Anne Elisabeth II 13.
—«— Ehrenreich Hinrich I 9, 10 — II 10, 11.
—«— Georg II 7, 10.
—«— Hinrich II 13.
—«— Hildebrandt I 8.
—«— Ingebor II 13.
—«— Jan II 12.
—«— Johan Joachim (Jan Jochum) I 9, 15 — II 11.
—«— Margrethe II 10, 13.
—«— Margaretha Elisabeth I 10.
Mjelde, Andreas I 22.
—«— enkemadame I 22.
Mohn, enkefru Ferdinand I 15.
Monclair, Peter Meier I 19 — II 17, 20.
Morsing, Signe Christine II 31.
Mortensen, skibscaptein, I 29 — II 14.
Mowinckel, Joh. Ludw. II 34.
Müller, H. II 30.
Møller, H. I 8 — II 13.
—«— Mons I 8.

N.

Narbonne, grev de I 4.
Nicolaysen, Lyder W. II 28.
Nielsen, Bergithe Marie II 27.
— Sven, II 10.
Nordahl-Olsen, Johan II 30.

O.

Olhaug, Anne II 33.
— Sven, II 32.
Oldenburg, Margrethe II 10.
— Margrethe Elisabeth II 10.
Oldenborgs, Jacob II 10.
Olsen, Anna Cathrine II 17.
Osenbroch, kontorchef I 31.

P.

Peglau, Henrich I 7.
Pelloth, Johan Christopher I 18 — II 16.
Pfeffer, Josefine I 40 — II 34.
— Paula I 40.
Poppe, Karen Fredrikke Wilhelmine I 20 — II 30.
Prom, Elisabeth Margrethe, f. Heiberg, I 19 — II 28.
— Jacob, stadsmegler, I 14, 19 — II 14, 20, 27.
— jr., Jacob, II 27, 28.
— Jacob, skuespiller, II 14.
— Johanne Marie II 28.
— Margaretha Elisabeth, f. Bollmann, I 14 — II 14, 20, 27.
— Paul Henrich II 14.
Prøys, Alf I 33 — II 33.
— Anne Sophie, f. Schjoldborg, I 31 — II 31.
— Astrid I 33 — II 31.
— Gerda I 33.
— Gerhardina (tante Dina) I 31, 32, 34.
— Hanna I 32.
— Magnus I 31 — II 30.
— Maren Jensine I 31.

Prøys, Margrethe Severine, f. Bjelke, I 33 — II 31.
— Mathilde I 32.
— Otto Lemmich I 21, 33 — II 31.
— Ragnvald I 33.
— Samuel Christian II 30.
Pütter, Jan Meyer II 13.
— Ingebor II 13.

Q.

Qvale, Andreas Christian II 32.
— Anne II 32.
— Anna Petrine I 39 — II 32.
— Charlotte Therese II 32.
— Dr. Christian, II 32.
— Christian Adolf II 32.
— Christiane II 32.
— Christiane Charlotte, f. Tønder I 39 — II 32.
— Peder Tønder II 32.
— Petter Christian I 39 — II 32.
— Philip Jacob II 33.

R.

Rafnsberg, Henrich I 9.
Rein, Christiane I 34.
Reusch, Ditlef Christian II 11.
— slekten, II 11.
Reutz, Johan II 7.
Rieck, Anna II 13.
Ritscher, Andreas II 28.
— Ingeborg II 28.
— Johanne Marie II 28.
— Maren II 14.
Rolfsen, Rasmus II 12, 13.
Ræmisch, Alida, f. Bollmann, I 11 — II 13.
— Alida Bollmann II 14.
— Anna Henriche, f. Bollmann, I 12, 13.
— Birgith I 13.
— Ignatius I 11, 12, 13 — II 13, 14.
— Jacob I 13.
— Johan II 14.
— Mathias I 13, 22 — II 14.
— Yngvar I 13.

S.

Schjoldborg, Anne Sophie II 30, 31.
—«— Bernt Anker II 31.
—«— Jacob II 31.
—«— Jens II 31.
—«— Jens Paulsen II 30.
—«— Louise Augusta II 31.
—«— Margrethe Severine II 30.
—«— Otto Lemmich II 31.
—«— Pauline Christine II 31.
Schleumer, Jan Didr. II 13.
Schmidt, Bastian I 6.
Schrøder, Margrethe II 7.
Schwach, Conrad Nicolay II 29.
Sejelstad, Christian Hannibal II 32.
—«— Karen Sophie, f. Bjelke, I 32
    — II 32.
Smed (Schmed), Kassi II 10.
Smith (leilighetsdikter) I 15.
Smith, Ane II 14.
Springer, Julius I 4.
Staël, Madame de I 4.
Stahlbom, Johan Didr. I 9.
Staman, Peter I 7 — II 14.
Stuwitz, sogneprest, II 11.
Sudmann, Philip II 20.
Sundt, C. II 33.
Svanøe, Ths. I 38.
Svendsen, lensmann, I 26.
Sverdrup, Harald I 36 — II 34.
—«— Johanne, f. Harmens, I 36 —
    II 34.
Sørensen, Martha I 39.

T.

Talleyrand, Charles Maurice, greve de
    I 4.
Tangen, Christopher v., II 33.
—«— Peter v. II 13.
Tank, Johan II 28.
Tausan, Bergithe I 21.
Tischendorff, frk. I 37.

Toftegaard, Thomas II 20.
Tornøe, agent II 13.
Torstensen, sorenskriver, II 29.
Turau, Johan Herman II 7.
Turch, Dr., II 10.
Tønder, Christiane Charlotte II 32.
—«— Peder I 39 — II 32, 33.

V.

Varnhagen, Ernst v., I 4.
Vedeler, Georg II 27.
Volding, Otje I 11.
Voss, G. I 15, 18.

W.

Waage, instituttbestyrer, I 33.
Walnum, Hersleb I 37.
Washington, president, I 4.
Weibust, Ole II 34.
Welhaven, J. L. I 10.
Wesenberg, slekten, II 11.
Wessel, Jonas, sorenskriver, I 20.
Wiborg, frk. I 26.
Wiese, Daniel I 14, 15 — II 17, 19.
Wiig, Josefina I 39.
Winther, Jens II 32.
—«— Johan Fr. II 32.
—«— Louise, f. Johnsen, II 32.
Wischhusen, Borchert I 6.
Witte, Hinrich I 6.
Wolding, Anna Margrethe II 12, 13.
—«— Gunder II 12, 13.
—«— Ingeborre II 12.
—«— Lars II 12.
—«— Otje I 11 — II 12.
Wølner, Anne Elisabeth II 31.
—«— Benedicte Christine II 31, 32.
—«— Gilles II 31.

Z.

Zährend, I. — II 19.